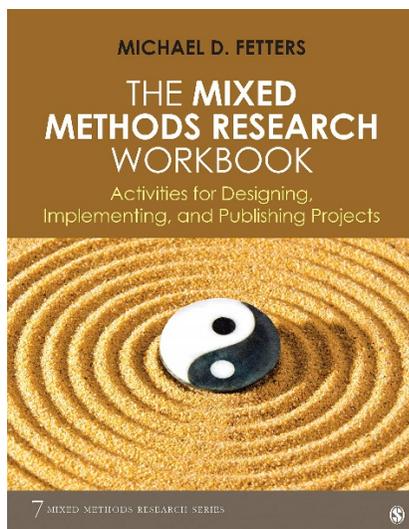

บทวิจารณ์หนังสือ

พัชรพล ชิดชม¹

¹ครูชำนาญการ โรงเรียนหลักสองส่งเสริมวิทยา จังหวัดสมุทรสาคร

หนังสือแบบฝึกการวิจัยแบบผสมผสานวิธี : กิจกรรมสำหรับการออกแบบการนำไปใช้ และเผยแพร่ โครงการ (The Mixed Methods Research Workbook : Activities for Designing, Implementing, and Publishing Projects) ที่เขียนโดย Michael D. Fetters พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ ค.ศ.2020 โดยสำนักพิมพ์ SAGE Publications มีจำนวน 293 หน้า เป็นหนังสือที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์อีกเล่มหนึ่งสำหรับนิสิต นักศึกษาระดับปริญญาโท ปริญญาเอก ผู้สอน ผู้วิจัย และผู้ที่สนใจศึกษาวิธีวิจัยเชิงปริมาณ วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และวิธีวิจัยเชิงผสมผสานวิธี หนังสือเล่มนี้มีความแตกต่างจากวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธีเล่มอื่น โดยเน้นที่กิจกรรมเป็นหลัก เรียนรู้ผ่านการออกแบบ การนำไปใช้ และการเผยแพร่อย่างเป็นขั้นตอน โดยใช้เครื่องมือที่ผู้เขียนได้จัดทำไว้ เสริมสร้างประสบการณ์จริงให้กับผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านเข้าใจและสามารถทำวิจัยได้

สำหรับจุดประสงค์ของหนังสือเล่มนี้ผู้เขียนต้องการช่วยผู้อ่าน โดยเฉพาะผู้วิจัยที่ใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธีหรือผู้ประเมินการวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษาให้เกิดความรู้ความเข้าใจ การผสมผสานวิธี ทั้งวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative methods) และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative methods) โดยใช้กิจกรรมที่ประยุกต์ขึ้น ซึ่งแต่ละบทมีกิจกรรมที่สามารถใช้ได้ทั้งในหลักสูตร การประชุมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มวิจัย หรือ ในห้องปฏิบัติการ เนื้อหาจะเน้นแนวคิดที่สำคัญและกิจกรรมที่จำเป็น โดยให้ผลลัพธ์ที่มากกว่าผลรวมในแต่ละบท สำหรับผู้วิจัยที่มีประสบการณ์การวิจัยแบบผสมผสานวิธี จะได้รับประสบการณ์ที่มากขึ้น โดยผู้เขียนเสนอว่าในแต่ละบทมีความเป็นอิสระต่อกันและสามารถเข้าถึงกิจกรรมที่มีความเฉพาะได้ เช่น การสร้างตารางข้อมูล การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การพัฒนาการแสดงผลร่วมกัน และการเผยแพร่การวิจัยแบบผสม เป็นต้น ผู้ที่สนใจใฝ่รู้ในการทำวิจัยแบบผสมผสานวิธีตั้งแต่ผู้เริ่มต้นเรียนรู้ไปจนถึงผู้ที่มีประสบการณ์ทั้งหลาย สามารถนำแนวคิดการวิจัยแบบผสมผสานวิธีนี้ไปสู่การปฏิบัติได้

สาระสำคัญของหนังสือเล่มนี้ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการวิจัย ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงผสมผสานวิธีตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มต้นไปจนถึงขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการผ่านการฝึกปฏิบัติ โดยเนื้อหาจากหนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็น 18 บท ดังนี้

1. Identifying a Topic, Rationale, and Potential Feasibility Issues for Conducting a Mixed Methods Research or Evaluation Project
2. Getting Started: Identifying a Research Topic for a Mixed Methods Project
3. Reviewing the Literature for a Mixed Methods Project
4. Incorporating Personal Background, Theory, and Worldviews Into Mixed Methods Research
5. Developing the Background, Research Objectives, and Research Questions for a Mixed Methods Research Project
6. Identifying Data Sources for a Mixed Methods Project

7. Creating Procedural Diagrams of Core Mixed Methods Research Designs
8. Constructing Procedural Diagrams of Scaffolded Mixed Methods Designs That Expand Upon Core Designs
9. Integrating Through Sampling in Mixed Methods Research
10. Identifying the Intent of Integration and Illustrating Integration Features in Mixed Methods Procedural Diagrams
11. Creating an Implementation Matrix for a Mixed Methods Study
12. Ensuring Ethical Conduct of Research With Human Subjects and Developing a Mixed Methods Research Protocol
13. Performing Fundamental Steps of Mixed Methods Data Analysis
14. Developing a Joint Display
15. Applying Advanced Procedures in Mixed Data Analysis
16. Ensuring Mixed Methods Research Integrity: Quality Considerations for Mixed Methods Research and Evaluation Studies
17. Preparing for Submission of Mixed Methods Research and Evaluation Articles for Publication
18. Writing a Mixed Methods Article Using the Hourglass Design Model

คุณค่าที่ได้จากหนังสือวิจัยเล่มนี้ เชื่อมั่นได้ว่าจะสามารถทำให้ผู้วิจัยเข้าใจกระบวนการออกแบบ การนำไปใช้ และการเผยแพร่การวิจัยแบบผสมผสานได้อย่างละเอียด เป็นขั้นเป็นตอนอย่างมีระบบและมีความต่อเนื่อง โดยหนังสือสะท้อนคุณค่าต่าง ๆ หลายประเด็น ดังนี้

1. ซึ่งให้ผู้อ่านเข้าใจถึงแนวคิดพื้นฐานของการตั้งหัวข้อวิจัย ฝึกการวิเคราะห์ข้อดีและข้อจำกัดของหัวข้อวิจัย ทั้งในมุมมองการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ผ่านกล่องงาน (Workbox) ที่แสดงการเปรียบเทียบความ

แตกต่างแต่ละวิธีและตัวอย่างงานวิจัยประกอบทั้งในเชิงธุรกิจ เชิงการศึกษา และเชิงวิทยาศาสตร์สุขภาพ

2. อธิบายการขั้นตอนการทบทวนวรรณกรรมสำหรับการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างและขั้นตอนของการทบทวนวรรณกรรม 3 ประเภท ได้แก่ ทบทวนแบบบรรยาย (Narrative Review) ทบทวนขอบเขต (Scoping Review) และทบทวนอย่างเป็นระบบ (Systematic Reviews) รวมทั้งได้เสนอแนวทางในผสมผสาน ภูมิหลัง (Personal Background) ทฤษฎี (Theory) และโลกทัศน์ (Worldviews) สู่การวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ได้อย่างชัดเจน

3. อธิบายวิธีการปรับปรุงและพัฒนาหัวข้อวิจัย โดยเสนอแนวคิดการพัฒนาและยกตัวอย่างหัวข้อ (Title) บริบทของโครงการ (Context of Your Project) ช่องว่างในวรรณกรรม (Gap in the Literature) จุดประสงค์การวิจัย (Objective) และคำถามวิจัย (Research Question) ที่ใช้สำหรับฝึกพัฒนาหัวข้อวิจัย เสนอแนะให้ผู้อ่านปรับปรุงและพัฒนาหัวข้อให้ตรงกับระดับปัญหาการวิจัยที่ใช้ว่าเน้นวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative Methods) วิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) หรือวิธีการเชิงผสมผสานวิธี (Mixed Methods)

4. เสนอแนวคิดการออกแบบการวิจัยแบบผสมผสานวิธี 3 ประเภทหลัก ประกอบด้วย 1) Convergent Mixed Methods Research Design 2) Explanatory Sequential Mixed Methods Research Design และ 3) Exploratory Sequential Mixed Methods Research Design และแนวคิดการออกแบบการวิจัยในแบบอื่น ๆ ซึ่งให้เห็นองค์ประกอบของแบบแผนวิจัยที่ถูกพัฒนาขึ้นจากแบบแผนหลัก รวมทั้งได้เสนอแนวทางในการออกแบบและพัฒนาให้เป็นของผู้วิจัยเอง พร้อมกลยุทธ์การสุ่มตัวอย่างการวิจัยแบบผสมผสานวิธี

5. เสนอกลยุทธ์การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลแบบบูรณาการที่ใช้ในการวิจัยแบบผสมผสานและการประเมินโครงการ 8 ประเภท คือ 1) Building 2) Connecting 3) Exploring 4) Comparing 5) Matching 6) Expanding 7) Diffracting และ 8) Constructing a case พร้อมแผนผังขั้นตอนกระบวนการให้เห็นอย่างชัดเจน

6. นำเสนอ 7 ขั้นตอนพื้นฐานสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงผสมผสาน ได้แก่ 1) การบ่อน การล้าง และการแก้ไขความที่ไม่สอดคล้องกันของข้อมูล 2) การกำหนดกรอบการวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา 3) การดำเนินการเบื้องต้นด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา 4) การใช้โครงสร้างองค์กรเพื่อสรุปข้อค้นพบเบื้องต้น 5) การตรวจสอบความไม่สอดคล้องกันของข้อมูล 6) การจัดระเบียบข้อค้นพบสำหรับการเผยแพร่ และ 7) การตีความข้อค้นพบและเขียนผลลัพธ์ พร้อมทั้งแสดงตารางเปรียบเทียบแต่ละขั้นตอนในลักษณะตารางคู่ขนาน และเสนอขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูงที่ใช้ในการศึกษาวิจัยแบบผสมผสานและการประเมิน 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์การแสดงผลร่วม 2) การวัดปริมาณ (แปลงข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ) 3) การวัดคุณภาพ (แปลงข้อมูลเชิงปริมาณเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ) 4) การวิเคราะห์เปรียบเทียบเชิงคุณภาพ 5) GIS mapping 6) การวิเคราะห์เครือข่ายสังคม 7) การวิเคราะห์ตาราง 8) เกมเลียนแบบ

7. อธิบายการเขียนบทความวิจัยแบบผสมผสานวิธีเพื่อเผยแพร่ โดยใช้แบบจำลองนาฬิกาทราย (The Hourglass Model) ที่มีโครงสร้างการเขียนแบบนาฬิกาทราย 2 รูปแบบคือ 1) Empirical Article Structure และ 2) Methodological/Theoretical Article Structure

8. หนังสือมีการร้อยเรียงลำดับของเนื้อหาประกอบด้วยเครื่องมือและตัวอย่างที่มีความหลากหลาย เข้าใจง่าย ในแต่ละบทช่วยสร้างประสบการณ์ในการทำวิจัยแบบผสมผสานวิธีให้กับผู้อ่าน เป็นแนวทางในการเขียนวิทยานิพนธ์ ตลอดจนแนวทางในการเขียนบทความวิจัยแบบผสมผสานวิธี

หนังสือ The mixed methods research workbook : Activities for designing, implementing, and publishing projects เล่มนี้ เป็นหนังสือวิจัย ที่ปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้วิจัย ครูผู้สอน อาจารย์ นิสิต นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่มองว่าการวิจัยแบบผสมผสานเป็นเรื่องยากที่จะผสานการวิจัยเชิงปริมาณเข้ากับการวิจัยเชิงคุณภาพให้มีความชัดเจน กลมกลืน ประกอบกับการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่ต้องผ่านกระบวนการหลายขั้นตอนที่มีความซับซ้อน และยากที่จะนำไปปฏิบัติจริง ให้เป็นเรื่อง

ที่เข้าใจง่าย ซึ่งแบบฝึกหัดหรือเครื่องมือในแต่ละบทมีความหลากหลาย ช่วยสร้างสรรค์ประสบการณ์และองค์ความรู้อย่างเป็นระบบระเบียบและมีความต่อเนื่องกัน ตลอดจนสามารถนำไปเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์นวัตกรรมผ่านการวิจัยให้มีประสิทธิภาพและมีคุณค่า

Fetters, M. D. (2019). *The mixed methods research workbook: Activities for designing, implementing, and publishing projects*. Los Angeles: SAGE Publication.